

ENVIRONMENTÁLNA ZODPOVEDNOSŤ VO SFÉRE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V KONTEXTE SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI

Environmental responsibility in the sphere of social services in the context of social responsibility

Peter GALLO, Beáta BALOGOVÁ

ABSTRAKT

Predkladaný príspevok prezentuje environmentálnu zodpovednosť vo sfére sociálnych služieb v kontexte spoločenskej zodpovednosti. Hlavnou myšlienkou článku je prezentovať prípadovú štúdiu modelu environmentálnej zodpovednosti vo vybranom sociálnom zariadení. Príspevok definuje skúmanú problematiku v aplikačnej rovine, ktorá je stanovená na báze teoretických východísk spoločenskej zodpovednosti organizácií. Výsledkom príspevku je tvorba samostatného modelu zameraného na environmentálnu zodpovednosť, ktorý charakterizuje jednotlivé aktivity sociálneho zariadenia, ktoré umožnia zlepšiť aktuálnu situáciu v oblasti environmentálnych problémov. Príspevok vymedzuje aj celkový koncept spoločenskej zodpovednosti vo všeobecnom rámci. Hlavným cieľom vytvoreného modelu je priniesť úžitok nielen pre dané sociálne zariadenie, ale celkovo aj pre zriaďovateľov, komunitu a spoločnosť.

Kľúčové slová: Sociálne služby. Environmentálna zodpovednosť. Sociálna práca. Model environmentálnej zodpovednosti.

ABSTRACT

The presented contribution presents environmental responsibility in the sphere of social services in the context of social responsibility. The main idea of the article is to present a case study of the model of environmental responsibility in a selected social institution. The paper defines the researched issue at the application level, which is established on the basis of the theoretical starting points of the social responsibility of organizations. The result of the article is the creation of a separate model focused on environmental responsibility, which characterizes the individual activities of the social institution, which will make it possible to improve the current situation in the area of environmental problems. The contribution also defines the overall concept of social responsibility in a general framework. The main goal of the created model is to bring benefit not only to the given social facility, but also to the founders, community and society as a whole.

Key words: Social services. Environmental responsibility. Social work. Model of environmental responsibility .

ÚVOD

Spoločenská zodpovednosť organizácií je národnou a medzinárodnou oblasťou akademického výskumu, pretože spoločenská zodpovednosť organizácií je kritickým prvkom

zdravia a trvalo udržateľného rozvoja organizácií. Spoločenská zodpovednosť organizácií založená na verejnom záujme predstavuje kritické prvky vo vzťahu ku klientom sociálnych zariadení, zriaďovateľom a komunite. Spoločenská zodpovednosť organizácií založená na partnerovi zahŕňa zodpovednosť, či

už súkromných, verejných alebo štátnych (Stakeholder Theory 2023). V moderných podmienkach rozvoja globalizačných procesov sú pre každú organizáciu dôležité akékoľvek výhody v konkurenčnom boji o klienta. Jednou z nich je implementácia opatrení sociálnej a environmentálnej zodpovednosti a zohľadnenie ich praktík pri formovaní politiky organizácie (Mensah 2019). Ako forma spoločenskej zodpovednosti organizácií je environmentálna zodpovednosť špecifikovaná v mnohých dokumentoch s cieľom vyvážiť ekonomické a environmentálne prínosy a zabezpečiť sociálny pokrok. Medzi jednotlivé dokumenty zabezpečujúce environmentálnu zodpovednosť organizácií radíme ustanovenia zákona o ochrane životného prostredia 2020 a o zodpovednosti organizácií voči životnému prostrediu vrátane, zodpovednosti za vypracovanie správ o hodnotení vplyvov na životné prostredie, zodpovednosť požiadať o environmentálnu licenciu, zodpovednosť za zverejňovanie informácií o životnom prostredí, zodpovednosť za prevenciu a reakciu na environmentálne incidenty, zodpovednosť za odpadové hospodárstvo, zodpovednosť za kompenzáciu environmentálnych škôd (Global Compact 2023).

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Environmentálna zodpovednosť sa neprejavuje len v tom, ako znižovať škody na životnom prostredí a ako posilniť správu poškodeného životného prostredia, ale aj v aktívnom zverejňovaní informácií o životnom prostredí. Kombinácia zverejňovania informácií o sociálnej zodpovednosti a ochrany životného prostredia je dôležitá pri rozvoji sociálnych zariadení. Klienti sociálnej práce sa cítia dobre a spokojní pri navštevovaní zariadení, ktoré pomáhajú komunite. Je dôležité, aby riaditelia brali imidž svojich zariadení vážne a rozhodli sa začleniť environmentálnu zodpovednosť do svojich každodenných činností s cieľom zlepšiť vzťahy so spoločnosťou. Zariadenia, ktoré preukazujú svoj záväzok voči spoločnosti, ľudskosti a životnému prostrediu, sú vnímané ako filantropické a pozitívne, čo v konečnom dôsledku

podporuje úspešnosť. Environmentálna zodpovednosť im zabezpečuje udržateľnosť realizovania činností aj v budúcnosti. Organizácie, ktoré nevenujú pozornosť svojim filantropickým povinnostiam a nemajú žiadnu stratégiu environmentálnej zodpovednosti, budú čoskoro stáť na pokraji zániku (Aslaksen et al. 2021). Filantropická zodpovednosť znamená slúžiť ľuďstvu. Toto kritérium venuje pozornosť blahobytu nepriviligovaných alebo núdzných ľudí, ktorí veľmi potrebujú našu podporu, aby sa mohli udržať na tejto planéte. Organizácie plnia svoju filantropickú zodpovednosť tým, že venujú svoj čas, peniaze alebo zdroje charitatívnym organizáciám a organizáciám na národnej alebo medzinárodnej úrovni. Tieto príspevky sa poskytujú najmä na rôzne hodnotné účely vrátane ľudských práv, pomoci pri národných katastrofách, pitnej vody a vzdelávacích programov v zaostalých krajinách (Velte 2022).

Filantropická zodpovednosť je pilierom spoločenskej zodpovednosti organizácií, ktorý určuje, ako organizácia koná a ako prispieva spoločnosti. Vo svojej najjednoduchšej forme sa filantropická zodpovednosť vzťahuje na to, ako organizácia využíva svoje zdroje, aby urobila svet lepším miestom (Gatti et al. 2019).

Environmentálna zodpovednosť pozostáva z nasledujúcich princípov:

- organizácia venuje časť svojich financií charitatívnym organizáciám alebo veciam, ktorým verí,
- organizácia vstupuje do transakcií iba s dodávateľmi alebo predajcami, ktorí sú filantropicky v súlade s hodnotami spoločnosťou,
- organizácia podporuje filantropické snahy zamestnancov prostredníctvom voľna na relax alebo tomu zodpovedajúcich príspevkov,
- organizácia realizuje sponzoring komunity akcie alebo má zastúpenie v komunite.

Obrázok 1. zobrazuje schému spoločenskej zodpovednosti organizácie.

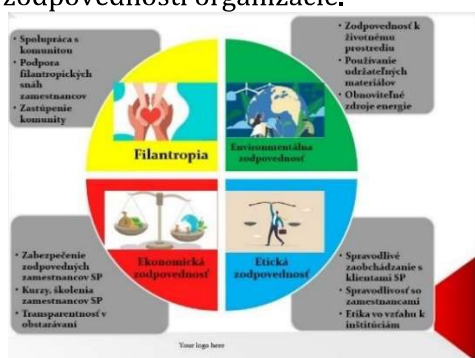

Schéma spoločenskej zodpovednosti organizácie

VÝSLEDKY PRÁCE

Prípadová štúdia reprezentuje model určený pre zariadenie sociálnych služieb v kontexte environmentálnej zodpovednosti.

Uvedený model zobrazuje jeden z pilierov environmentálneho režimu sociálneho riadenia organizácií, ktorý sa zameriava na minimalizáciu negatívneho vplyvu činnosti organizácie na životné prostredie.

Environmentálna zodpovednosť vychádza z nasledujúcich princípov:

- prijať do svojho každodenného fungovania procesy, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu a trvalo udržateľné,
- znížiť používanie plastov na jedno použitie a kontrolovať emisie skleníkových plynov,
- prispievať na relevantné účely a financovať výskum udržateľných materiálov, obalov šetrných k životnému prostrediu a ochrany životného prostredia.

Tabuľka 1. uvádza model environmentálnej zodpovednosti pre zariadenie sociálnych služieb.

Tab. č. 1: Model environmentálnej zodpovednosti sociálneho zariadenia

Environmentálny cieľ	Zodpovednosť	Zdroj	Meradlo	Optimum	Dosiahnuté výsledky	Mimoriadne obdobie	Realizované činnosti
Energetická hospodárnosť sociálneho zariadenia	Vedenie zariadenia	Energetický certifikát	Meranie spotreby energie	min	12	15	Výber a realizácia projektu energetickej obnovy sociálneho zariadenia
Triedenie podporného materiálu	Všetci zamestnanci zariadenia	Interná evidencia	množstvo triedeného odpadu	min	80%	90%	Nákup zberných nádob pre triedený odpad
Používanie trvalo udržateľných materiálov	Sociálny pracovník a pracovníčky	Interná evidencia	% trvalo udržateľných materiálov/celkový materiál	max	30%	20%	Školenia, porady, návody kde získať a využívať materiál

Zdroj: vlastné spracovanie

Navrhnutý model environmentálnej zodpovednosti pre zariadenie sociálnych služieb umožňuje zamerať sa na každodenné problémy, s ktorými prichádzajú do kontaktu sociálni pracovníci a pracovníčky, ale aj ostatné profesie vykonávajúce svoje činnosti v danom zariadení. Medzi základné úlohy sociálneho zariadenia v kontexte environmentálnej zodpovednosti patrí snaha o čo najnižšiu energetickú náročnosť. Zariadenie by malo poskytovať kvalitné služby v kvalitnom prostredí. Z hľadiska uvedenej problematiky je preto potrebné zabezpečiť výber a realizáciu projektu energetickej obnovy zariadenia. Po vykonaní projektu je potrebné zabezpečiť adekvátne meranie spotreby energie, ktoré nám dokáže určiť, či sme uvedeným projektom dosiahli splnenie cieľa, a to zníženie energetickej náročnosti zariadenia. Sociálni pracovníci a pracovníčky sa každý deň stretávajú s množstvom odpadu, ktoré je potrebné v rámci environmentálnej zodpovednosti triediť a separovať. Táto aktivita sa týka každého jedného zamestnanca sociálnych služieb a to je cieľ, ktorý platí pre všetkých zamestnancov. Zariadenie by sa malo zamerať na kúpu zberných nádob, ktoré umožnia triediť odpad a produkovať tak menšiu uhlíkovú stopu. Ako posledný bod uvádzame využívanie trvalo udržateľných materiálov pri vykonávaní činností sociálnymi pracovníkmi a pracovníčkami. K aktivitám, ktoré umožnia realizovať a používať takéto materiály patria aj príslušné školenia, porady a návody, kde získať a kde využívať takýto materiál.

Uvedený model obsahuje tri konkrétne environmentálne ciele, ktoré umožnia zlepšiť environmentálnu záťaž zariadenia a prispieť tak k dosahovaniu environmentálnej zodpovednosti v kontexte spoločenskej zodpovednosti organizácií.

ZÁVER

Problematika environmentálnej zodpovednosti v kontexte reálnej praxe sociálnej práce patrí k pomerne neznámym, ale o to viac aktuálnym témam. Uvedená problematika je pomerne nová a zodpovedajúca literatúra postupne s rozširovaním problematiky environmentálnej zodpovednosti naberaá na

popularite. V predkladanom príspevku sme sa venovali environmentálnym problémom, s ktorými sa stretávajú každodenne stráviajú zariadenia sociálnych služieb. Výsledkom analýzy je návrh modelu, ktorý umožní zariadeniam prispieť k zlepšeniu environmentálnych výsledkov, či už vypracovaním projektu na zlepšenie energetickej náročnosti, či využívaním princípov triedenia a separovania použitých materiálov, ale aj používaním trvalo udržateľných materiálov. Jednotlivé aktivity prinesú celkový prospech nielen pre klientov zariadenia, ale aj pre sociálnych pracovníkov a pracovníčky, komunitu a širokú spoločenskú rovinu.

Zoznam bibliografických odkazov

ASLAKSEN, Hildegunn Mellesmo, et al., 2021. The long-term transformation of the concept of CSR: towards a more comprehensive emphasis on sustainability. In: *Journal of Corporate Social Responsibility* Roč. 6, č. 11, s. 181–204.

Dostupné na:

<https://doi.org/10.1186/s40991-021-00063-9>

GATTI, Lucia et al., 2019. Grey zone in-greenwash out. A review of greenwashing research and implications for the voluntary-mandatory transition of CSR. In: *International Journal of Corporate Social Responsibility*, Roč. 4, č. 1, s. 1-15.

Dostupné na:

<https://doi.org/10.1186/s40991-019-0044-9>

GLOBAL COMPACT, 2023. *The world's largest corporate sustainability initiative. United Nations Global Compact*. [cit. 2023-12-03].

Dostupné na: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc>

MENSAH, Joan, 2019. Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars,

and implications for human action: Literature review. In: *Cogent Social Sciences*, Roč. 5, č. 1, s. 1-21.

Dostupné na:

<https://doi.org/10.1080/23311886.2019.1653531>

STAKEHOLDER THEORY, 2023. *About the Stakeholder Theory. Stakeholder Theory*. [cit. 2023-12-03].

Dostupné na: <http://stakeholdertheory.org/about/>

VELTE, Pieter, 2022. Meta-analyses on corporate social responsibility (CSR): a literature review. In: *Management Review Quarterly*, Roč. 72, č. 3, s. 627-675.

Dostupné na:

<https://doi.org/10.1007/s11301-021-00211-2>

Afiliácia

Príspevok vznikol ako výstup projektu KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce a projektu VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce.

Kontaktné údaje

Ing. Peter Gallo, PhD.

*Inštitút edukológie a sociálnej práce,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove,
ul. 17 Novembra č. 1, 08001 Prešov;
e-mailová adresa: peter.gallo1@unipo.sk.*

prof. PhDr. Beáta Balogová PhD., MBA

*Inštitút edukológie a sociálnej práce,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove,
ul. 17 Novembra č. 1, 08001 Prešov;
e-mailová adresa: beata-balogova@unipo.sk*